

ชมพู่ภาคพันธุ์ไม่หายากของโลก

☛ นำเสนอเมื่อ 23 เม.ย. 2552

นิตยสาร “สุตริสาร” ฉบับวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๗ รายงานเรื่องต้นชมพู่ภาคไว้ค่อนข้างละเอียด “ของคำถามขอนำมาเล่าต่อดังนี้

ชมพู่ภาคเป็นต้นไม้พื้นเมืองของไทย และเป็นพันธุ์ไม่หายากซึ่งใกล้สูญพันธุ์ชนิดหนึ่งของโลก เมื่อประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว ที่ประเทศจีน มีรายงานพบพันธุ์ไม้นี้ในเขตมณฑลยูนนาน แต่ปัจจุบันป่าดิบเขานั้นเป็นสภาพแวดล้อมของพันธุ์ไม้นี้ในประเทศจีนถูกทำลายลงไปมาก นักวิชาการจึงคาดว่าน่าจะสูญพันธุ์ไปแล้ว

สำหรับประเทศไทย เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๒ ดร. วิชาชัย สันติสุข ราชบัณฑิตประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิชาพฤกษศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤกษศาสตร์ของกรมป่าไม้ได้ออกสำรวจป่าบริเวณดอยภูคา ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน พบพันธุ์ไม้นี้ จึงได้เก็บตัวอย่างมาตรวจสอบ และต่อมาได้ตั้งชื่อภาษาไทยว่า ชมพู่ภาคเนื่องจากดอยภูคาเป็นพื้นที่แห่งเดียวในประเทศไทยที่พบต้นชมพู่ภาค เพราะมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต

ลักษณะของต้นชมพู่ภาคสูงประมาณ ๒๕ เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางลำต้น ๕๐ เซนติเมตร เปลือกเรียบสีเทา ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว มีใบย่อยรูปไข่แกมรูปใบหอกปลายใบแหลมยาว แผ่นใบด้านล่างมีนวลสีขาว ช่อดอกตั้งตรงแยกแขนงออกตามปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงติดกันคล้ายรูประฆัง กลีบดอกสีชมพูมีริ้วสีแดง ดอกจะบานประมาณเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม ลักษณะของผลคล้ายมะกอก แต่มีขนาดใหญ่กว่า ต้นชมพู่ภาคจะเจริญเติบโตได้ดีบริเวณป่าดิบเขา บนไหล่เขาชันที่มีความสูงตั้งแต่ ๑,๒๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป ความชื้นอากาศสูง และอุณหภูมิเฉลี่ยค่อนข้างต่ำตลอดปี

ขณะนี้อุทยานแห่งชาติดอยภูคาได้ทดลองเพาะกล้าชมพู่ภาคจากเมล็ดจนเป็นผลสำเร็จ แต่สิ่งสำคัญที่จะทำให้ชมพู่ภาคอยู่รอดได้คือ ต้องช่วยกันรักษาธรรมชาติ ป้องกันไม่ให้มีการตัดไม้หรือแผ้วถางป่าในบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากชมพู่ภาคต้องมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา จึงจะเจริญเติบโตได้ดี

“ข้อมูลสนับสนุนจากหนังสือ ๑๐๘ ของคำถาม / สำนักพิมพ์สารคดี”

ชมพู่ภาค : ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Bretschneidera sinensis* Hemsl. : ชื่อวงศ์ :
BRETSCHEIDERACEAE

ชมพู่ภูคา เป็นพืชหายากใกล้สูญพันธุ์ที่มีดอกสีชมพูอมขาวงดงาม ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานให้ ชมพู่ภูคา เป็นดอกไม้สัญลักษณ์ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น สูงได้ถึง 25 เมตร เปลือกเรียบสีเทา ใบประกอบแบบขนนก ยาว 30-80 เซนติเมตร ใบย่อยไม่มีก้านใบ รูปหอกถึงรูปไข่ กว้าง 2.5-6.0 เซนติเมตร โคนใบมนไม่เท่ากัน ปลายใบแหลม ดอก ออกเป็นช่อที่ปลายยอด ช่อยาวได้ถึง 40 เซนติเมตร ดอกย่อยสีชมพู คลายรูประฆัง กลีบรองดอกขนาดใหญ่ รูปถ้วยขอบหยักตื้นๆ กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่กว้าง โคนกลีบเรียวยาว ปลายกลีบมนออกด้านนอก ขนาด 1.8-2.0 เซนติเมตร กลีบบนมักคว่ำลง เกสรตัวผู้ 8 อัน ผล รูปกระสวย แก่แล้วแตก เมล็ด รูปรี กว้าง 12 เซนติเมตร ยาว 20 มิลลิเมตร

การขยายพันธุ์

โดยการเพาะเมล็ด เป็นพันธุ์ไม้ป่าหายากของประเทศไทย พบแห่งเดียวที่ดอยภูคาจังหวัดน่าน